

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Методичні рекомендації
до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми
«Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

Електронний ресурс

Рецензенти:

Г. М. Куц – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології, соціології та культурології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

В. М. Шамраєва – доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 23 квітня 2025 року)*

С 91 **Сучасні** тенденції світової політики : методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації» [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Пересипкіна. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 28 с.)

Видання містить положення про організацію вивчення навчальної дисципліни, її тематичний план та структуру, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, підсумковий тест для самоконтролю здобувачів вищої освіти та рекомендовану літературу.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітня програма «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»).

УДК 327(072)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025

© Пересипкіна І. В., уклад., 2025

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	10
5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	16
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	19
7. ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	21
8. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	25
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	26

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні тенденції світової політики» є формування у здобувачів системного уявлення про основні тренди та процеси, що визначають розвиток сучасних міжнародних відносин і політики на глобальному рівні; розвиток аналітичних здібностей, критичного мислення та розуміння глобальних політичних процесів, що є необхідними для майбутніх фахівців у галузі міжнародної інформації.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Сучасні тенденції світової політики» охоплює аналіз ключових політичних процесів, що визначають розвиток міжнародної системи в умовах глобалізації та багатополлярності. Курс спрямований на дослідження основних викликів і тенденцій світової політики, механізмів прийняття рішень на міжнародному рівні, а також впливу глобальних та регіональних факторів на політичний порядок. Курс охоплює вивчення: теоретичних підходів до аналізу світової політики та її основних акторів; глобальних тенденцій у міжнародній безпеці, конфліктах та врегулюванні криз; політики великих держав та їхньої ролі у формуванні сучасного міжнародного порядку; діяльності міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем; взаємодії державних та недержавних акторів у світовій політиці; впливу економічних, технологічних та екологічних факторів на політичні процеси; ролі України у світовій політиці та її стратегічних пріоритетів на міжнародній арені.

Основним завданням вивчення дисципліни «Сучасні тенденції світової політики» є:

формування наступних загальних компетентностей:

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

формування наступних спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місця в них України.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК17. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати міжнародні комунікації між ними.

Методика вивчення навчальної дисципліни «Сучасні тенденції світової політики» ґрунтується на поєднанні лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Семінарські заняття є однією з форм навчальних занять, при якій викладач організовує дискусію студентів навколо певної проблеми на основі самостійного вивчення рекомендованої літератури. Логічна структура планів семінарських занять охоплює широке коло проблем і побудована таким чином, щоб сприйняття основного понятійного апарату, концепцій та принципів сучасних тенденцій світової політики було максимально ефективним. Підготовка до семінарських занять сприяє поглибленню знань студентів, розвитку їх творчості та інтелекту.

Самостійна робота є однією із складових навчального процесу і основним засобом опанування студентами навчальним матеріалом у вільний від занять час.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання матеріалу кожної теми за матеріалами лекцій та рекомендованою літературою. У разі пропуску лекції її необхідно опрацювати самостійно.

Іншими видами самостійної роботи є: підготовка до семінарів, самостійне вивчення окремих питань дисципліни, вирішення тестових завдань.

Викладач систематично контролює самостійну роботу студентів: перевіряє виконання завдань, оцінює їхні виступи на семінарах з питань, винесених на самостійне опрацювання.

Виконання завдань, винесених на самостійне опрацювання, є обов'язковим для кожного студента.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Глобалізація: вплив на світову політику

Етапи розвитку глобалізації. Політична глобалізація: основні теорії. Економічна глобалізація та її вплив на держави. Культурна глобалізація та її політичні наслідки. Інформаційна глобалізація: роль медіа та інтернету. Глобальні інститути: ООН, СОТ, МВФ. Антиглобалістські рухи та їхній вплив. Глобалізація та національна ідентичність. Наслідки глобалізації для розвинених та країн, що розвиваються. Перспективи глобалізації в контексті нових викликів.

Тема 2. Міжнародна безпека в XXI столітті

Поняття та основи міжнародної безпеки. Військові конфлікти та їх наслідки. Роль НАТО в сучасній безпеці. Сучасний тероризм: причини і форми. Протистояння гібридним загрозам. Кібербезпека як новий вимір глобальної безпеки. Роль міжнародних організацій у забезпеченні миру. Проблема розповсюдження ядерної зброї. Енергетична безпека. Безпека в умовах зміни клімату.

Тема 3. Міжнародні організації та їхня роль у сучасній політиці

Історія виникнення міжнародних організацій ООН: структура, функції та реформа. Міжнародний валютний фонд та його роль в економічній політиці. Світова організація торгівлі: механізми та виклики. Рада Європи: права людини та демократичні процеси. Європейський Союз як модель наднаціональної організації. Регіональні міжнародні організації: Африка, Азія, Латинська Америка. Міжнародні організації в сфері безпеки: ОДКБ, ШОС. Неурядові міжнародні організації: Greenpeace, Amnesty International. Майбутнє міжнародних організацій в умовах глобальних викликів.

Тема 4. Політика великих держав у світовому просторі

США: зовнішня політика після «холодної війни». Китай: «м'яка сила» і політика нових технологій. Європейський Союз і його глобальні амбіції. Індія: на шляху до глобальної політичної потужності. Бразилія: регіональне лідерство та глобальні амбіції. Туреччина: регіональна політика та глобальні інтриги. Велика Британія після Brexit: нові виклики у зовнішній політиці. Японія та її роль в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Австралія та її місце у глобальній політиці.

Тема 5. Регіональні конфлікти: причини та наслідки

Причини виникнення регіональних конфліктів. Арабська весна: політичні та соціальні наслідки. Війна в Сирії та її міжнародні виміри. Конфлікти в Африці: етнічні, релігійні та економічні чинники. Українсько-російська війна: передумови і наслідки. Ізраїль і Палестина: хронологія конфлікту та шляхи врегулювання. Конфлікти на Балканах: історичні та сучасні виклики. Спірні території в Азії: Кашмір, Південнокитайське море. Роль міжнародних посередників у врегулюванні конфліктів.

Тема 6. Інформаційні війни та маніпуляції у сучасній політиці

Поняття інформаційної війни. Основні інструменти інформаційної війни. Роль ЗМІ в формуванні громадської думки. Дезінформація та фейкові новини як політичний інструмент. Соціальні мережі та їхній вплив на політику. Пропаганда та її сучасні форми. Використання психологічних операцій у політичних кампаніях. Цензура і свобода слова в умовах інформаційної війни. Роль міжнародних суб'єктів у протидії інформаційним загрозам.

Тема 7. Глобальні економічні тенденції та політичні наслідки

Економічна нерівність як глобальна проблема. Глобальні економічні кризи: причини та наслідки. Торговельні війни: вплив на міжнародні відносини. Економічна дипломатія: сучасні виклики. Глобальні фінансові інститути: роль та вплив. Інвестиції та політичні ризики. Зміни в міжнародній енергетиці та їхні політичні наслідки. Технологічні зміни і політика: штучний інтелект та автоматизація. Криптовалюти і міжнародна економіка. Роль міжнародних торговельних угод у формуванні світової політики.

Тема 8. Кліматична політика і її вплив на міжнародні відносини

Кліматичні зміни як глобальна загроза. Міжнародні кліматичні угоди: Паризька угода, Кіотський протокол. Вплив кліматичних змін на глобальну економіку. Енергетичний перехід: політичні аспекти. Політика країн ЄС щодо зміни клімату. Екологічна дипломатія як новий вимір міжнародних відносин. Проблема кліматичних біженців. Вуглецеві квоти та їх політичні наслідки. Протистояння інтересів країн-лідерів з видобутку нафти. Екологічна активність громадян та міжнародні політичні рішення.

Тема 9. Глобальні права людини і демократичні тенденції

Права людини у міжнародних відносинах. Права людини в умовах збройних конфліктів. Політичні репресії та порушення прав людини в сучасному світі. Роль міжнародних організацій у захисті прав людини.

Демократичні реформи в умовах авторитарних режимів. Свобода слова та права журналістів. Роль правозахисних організацій в міжнародних процесах. Проблема біженців та захист прав людини.

Тема 10. Нові центри сили в міжнародних відносинах

Визначення центрів сили в міжнародних відносинах. Китай як новий світовий лідер. Роль Індії у світовій політиці. Підйом Бразилії як лідера Південної Америки. Вплив країн Перської затоки на глобальну політику. Південна Корея та її інноваційний потенціал. Африка: нові економічні можливості та політичні виклики. Латинська Америка: політичні зміни та нові лідери. Індонезія як новий регіональний гравець. Туреччина і Саудівська Аравія: конфлікт інтересів на Близькому Сході.

Тема 11. Міграційні процеси та їх вплив на світову політику

Причини міграційних потоків. Політичні наслідки міграції для країн-реципієнтів. Проблеми інтеграції мігрантів. Біженці та політика міжнародного захисту. Економічні наслідки міграції. Міграція в Європі: політика ЄС. США та їхня політика щодо мігрантів. Міграційні кризи в Латинській Америці. Роль ООН у вирішенні міграційних питань. Політика щодо нелегальної міграції: виклики та рішення.

Тема 12. Сучасні міжнародні відносини: тенденції та перспективи

Основні тенденції розвитку міжнародних відносин. Глобальні загрози та нові виклики для міжнародної політики. Сучасна геополітика: нові альянси та конфлікти. Інновації та технологічний розвиток у міжнародних відносинах. Майбутнє демократії в умовах глобальної конкуренції. Схід і Захід: протистояння чи співпраця? Роль дипломатії в умовах швидкоплинних змін. Прогнозування конфліктів і ризики глобальних криз. Перспективи міжнародного співробітництва в умовах мультиполярності.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
л		пз	с. р.	
Тема 1. Глобалізація: вплив на світову політику	10	2	2	6
Тема 2. Міжнародна безпека в ХХІ столітті	10	2	2	6
Тема 3. Міжнародні організації та їхня роль у сучасній політиці	10	2	2	6
Тема 4. Політика великих держав у світовому просторі	10	2	2	6
Тема 5. Регіональні конфлікти: причини та наслідки	10	2	2	6
Тема 6. Інформаційні війни та маніпуляції у сучасній політиці	10	2	2	6
Тема 7. Глобальні економічні тенденції та політичні наслідки	10	2	2	6
Тема 8. Кліматична політика і її вплив на міжнародні відносини	10	2	2	6
Тема 9. Глобальні права людини і демократичні тенденції	10	2	2	6
Тема 10. Нові центри сили в міжнародних відносинах	10	2	2	6
Тема 11. Міграційні процеси та їх вплив на світову політику	10	2	2	6
Тема 12. Сучасні міжнародні відносини: тенденції та перспективи	10	2	2	6
Усього годин	120	24	24	72

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Глобалізація: вплив на світову політику

Семінарське заняття 1.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Етапи розвитку глобалізації.
2. Політична глобалізація: основні теорії.
3. Економічна глобалізація та її вплив на держави.
4. Культурна глобалізація та її політичні наслідки.
5. Інформаційна глобалізація: роль медіа та інтернету.

Завдання:

1. На одну з наведених тем (на вибір) зробіть презентацію (10-15 слайдів) та підготуйте доповідь (5-7 хвилин).

Тема 2. Міжнародна безпека в XXI столітті

Семінарське заняття 2.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Поняття та основи міжнародної безпеки.
2. Військові конфлікти та їх наслідки.
3. Роль НАТО в сучасній безпеці.
4. Кібербезпека як новий вимір глобальної безпеки.
5. Роль міжнародних організацій у забезпеченні миру.

Завдання: Розробіть аналітичний звіт у формі презентації (10-15 слайдів), у якому проаналізуйте одну з наведених тем (на вибір):

1. Проаналізуйте конкретний військовий конфлікт (наприклад, війна в Україні, конфлікт у Сирії) та його вплив на регіональну і світову безпеку.
2. Оцініть вплив НАТО на геополітичну ситуацію, його стратегії та діяльність у забезпеченні безпеки.
3. Дослідіть сучасні загрози у кіберпросторі, їхній вплив на держави та міжнародне співробітництво у сфері кіберзахисту.
4. Проаналізуйте діяльність ООН, ОБСЄ або інших міжнародних структур у врегулюванні конфліктів та підтримці миру.

Тема 3. Міжнародні організації та їхня роль у сучасній політиці

Семінарське заняття 3.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Історія виникнення міжнародних організацій ООН: структура, функції та реформа.
2. Міжнародний валютний фонд та його роль в економічній політиці.
3. Світова організація торгівлі: механізми та виклики.
4. Рада Європи: права людини та демократичні процеси.
5. Європейський Союз як модель наднаціональної організації.

Завдання: Підготуйте аналітичний огляд діяльності однієї з міжнародних організацій (на вибір), враховуючи її вплив на сучасну політику. Розкрийте такі аспекти:

- основні цілі та функції організації;
 - приклади конкретних ініціатив чи рішень, які вплинули на міжнародні відносини;
 - проблеми та виклики, з якими стикається організація в сучасних умовах;
 - перспективи розвитку та можливі реформи.
- Формат виконання: доповідь (5-7 хвилин) з презентацією (10-15 слайдів).

Тема 4. Політика великих держав у світовому просторі **Семінарське заняття 4.**

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. США: зовнішня політика після «холодної війни».
2. Китай: «м'яка сила» і політика нових технологій.
3. Європейський Союз і його глобальні амбіції.
4. Індія: на шляху до глобальної політичної потужності.
5. Велика Британія після Brexit: нові виклики у зовнішній політиці.

Завдання: Розгляньте та порівняйте зовнішньополітичні стратегії двох обраних держав (наприклад, США та Китаю або ЄС та Індії) за такими критеріями:

- основні пріоритети зовнішньої політики;
- використання «м'якої» та «жорсткої» сили;
- вплив міжнародних економічних факторів на їхню зовнішню політику;
- співпраця та конфлікти з іншими державами та міжнародними організаціями;
- зміни у зовнішньополітичному курсі за останнє десятиліття.

Підготуйте коротку презентацію (10-15 слайдів) з доповіддю щодо ключових тенденцій та перспектив зовнішньої політики обраних держав.

Тема 5. Регіональні конфлікти: причини та наслідки **Семінарське заняття 5.**

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Причини виникнення регіональних конфліктів.
2. Арабська весна: політичні та соціальні наслідки.
3. Українсько-російська війна: передумови і наслідки.
4. Ізраїль і Палестина: хронологія конфлікту та шляхи врегулювання.
5. Конфлікти на Балканах: історичні та сучасні виклики.

Завдання: Проаналізуйте один із наведених регіональних конфліктів, зосереджуючи увагу на його причинах та наслідках. Використовуючи наукові джерела та аналітичні матеріали, підготуйте коротку доповідь (5-7 хвилин) з відповідями на такі питання:

- які основні причини виникнення конфлікту? (історичні, політичні, економічні, соціальні, релігійні);

- які основні етапи розвитку цього конфлікту?
 - які політичні, економічні та гуманітарні наслідки він спричинив для регіону та міжнародної спільноти?
 - чи існують ефективні шляхи врегулювання цього конфлікту? які заходи пропонувалися або впроваджувалися для його розв'язання?
- Форма виконання: презентація (10-15 слайдів) та доповідь (5-7хв).

Тема 6. Інформаційні війни та маніпуляції у сучасній політиці

Семінарське заняття 6.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Поняття інформаційної війни.
2. Основні інструменти інформаційної війни.
3. Роль ЗМІ в формуванні громадської думки.
4. Дезінформація та фейкові новини як політичний інструмент.
5. Соціальні мережі та їхній вплив на політику.

Завдання: Обрати та дослідити конкретний випадок інформаційної війни або маніпуляції в сучасній політиці (наприклад, виборчі кампанії, міжнародні конфлікти, інформаційні атаки на державні установи чи політиків):

- описати ситуацію: контекст, основні сторони конфлікту;
- визначити використані інструменти інформаційної війни (ЗМІ, соціальні мережі, фейки, маніпуляції);
- проаналізувати наслідки для суспільства та політичної ситуації;
- запропонувати можливі способи протидії інформаційним маніпуляціям.

Зробіть презентацію (10-15 слайдів) та підготуйте доповідь (5-7 хвилин).

Тема 7. Глобальні економічні тенденції та політичні наслідки

Семінарське заняття 7.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Економічна нерівність як глобальна проблема.
2. Глобальні економічні кризи: причини та наслідки.
3. Торговельні війни: вплив на міжнародні відносини.
4. Економічна дипломатія: сучасні виклики.
5. Глобальні фінансові інститути: роль та вплив.

Завдання: Проаналізуйте один із запропонованих аспектів глобальних економічних тенденцій, спираючись на конкретні статистичні дані та кейси останніх років. Підготуйте презентацію (10-15 слайдів), у якій:

- розкрийте сутність проблеми (на прикладі конкретних країн, регіонів або світових процесів);
- оцініть її вплив на міжнародні відносини, політику та економічну стабільність;
- запропонуйте можливі шляхи вирішення або прогноз подальшого розвитку ситуації.

Обґрунтуйте свої висновки, використовуючи наукові джерела, аналітичні звіти міжнародних організацій (ООН, МВФ, Світового банку) та актуальні новини.

Тема 8. Кліматична політика і її вплив на міжнародні відносини **Семінарське заняття 8.**

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Кліматичні зміни як глобальна загроза.
2. Міжнародні кліматичні угоди: Паризька угода, Кіотський протокол.
3. Вплив кліматичних змін на глобальну економіку.
4. Енергетичний перехід: політичні аспекти.
5. Політика країн ЄС щодо зміни клімату.

Завдання: Підготуйте аналітичний звіт у формі презентації (10-15слайдів) на тему «Вплив міжнародних кліматичних угод на політику окремих країн». У звіті врахуйте:

- основні положення Паризької угоди та Кіотського протоколу;
- приклади реалізації кліматичних зобов'язань у різних країнах (ЄС, США, Китай, країни, що розвиваються);
- політичні дебати та виклики, що виникають у процесі впровадження кліматичної політики;
- висновки щодо ефективності міжнародних угод та їхнього впливу на міжнародні відносини.

Тема 9. Глобальні права людини і демократичні тенденції **Семінарське заняття 9.**

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Права людини у міжнародних відносинах.
2. Права людини в умовах збройних конфліктів.
3. Політичні репресії та порушення прав людини в сучасному світі.
4. Роль міжнародних організацій у захисті прав людини.

Завдання: Оберіть один із сучасних випадків порушення прав людини (наприклад, під час збройних конфліктів, політичних репресій, обмеження свободи слова тощо) та підготуйте його аналіз за такими критеріями:

- короткий опис ситуації (країна, обставини, постраждалі групи);
- які саме права були порушені? (з посиланням на міжнародні документи, такі як Загальна декларація прав людини, Конвенція про права людини тощо);
- реакція міжнародних організацій та правозахисних структур (ООН, Amnesty International, Human Rights Watch тощо);
- оцінка демократичних тенденцій у цьому контексті (чи сприяє ситуація демократичним реформам, чи навпаки – призводить до авторитарних змін);

– можливі шляхи вирішення проблеми (юридичні, дипломатичні, громадські ініціативи).

Зробіть презентацію (10-15 слайдів) та підготуйте доповідь (5-7 хвилин).

Тема 10. Нові центри сили в міжнародних відносинах

Семінарське заняття 10.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Визначення центрів сили в міжнародних відносинах.
2. Китай як новий світовий лідер.
3. Роль Індії у світовій політиці.
4. Підйом Бразилії як лідера Південної Америки.
5. Туреччина і Саудівська Аравія: конфлікт інтересів на Близькому Сході.

Завдання: Проаналізуйте роль нових центрів сили в міжнародних відносинах, зосередившись на їхньому впливі на глобальну безпеку та економіку:

- визначте основні характеристики «центру сили» у сучасній міжнародній системі;
- оберіть одну з країн (Китай, Індію, Бразилію, Туреччину або Саудівську Аравію) та дослідіть її зовнішньополітичну стратегію;
- проаналізуйте, як обрана країна взаємодіє з іншими центрами сили та які фактори сприяють або перешкоджають її глобальному впливу;
- оцініть перспективи розвитку цієї країни як центру сили у найближчі десятиліття.

Зробіть презентацію (10-15 слайдів) та підготуйте доповідь (5-7 хвилин).

Тема 11. Міграційні процеси та їх вплив на світову політику

Семінарське заняття 11.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Політичні наслідки міграції для країн-реципієнтів.
2. Міграція в Європі: політика ЄС.
3. США та їхня політика щодо мігрантів.
4. Міграційні кризи в Латинській Америці.
5. Роль ООН у вирішенні міграційних питань.

Завдання: Проаналізуйте вплив міграційних процесів на міжнародні відносини та світову політику. Оберіть одну з тем семінарського заняття та підготуйте аналітичний огляд, використовуючи статистичні дані, офіційні документи та експертні висновки.

- визначте основні виклики, які створює міграція для країни або регіону, що ви досліджуєте;
- запропонуйте можливі рішення або стратегії регулювання міграційних потоків з урахуванням економічних, політичних та соціальних факторів;

– оцініть ефективність міграційної політики в обраному вами випадку.

Зробіть презентацію (10-15 слайдів) та підготуйте доповідь (5-7 хвилин).

Тема 12. Сучасні міжнародні відносини: тенденції та перспективи Семінарське заняття 12.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Глобальні загрози та нові виклики для міжнародної політики.
2. Сучасна геополітика: нові альянси та конфлікти.
3. Майбутнє демократії в умовах глобальної конкуренції.
4. Роль дипломатії в умовах швидкоплинних змін.
5. Прогнозування конфліктів і ризики глобальних криз.

Завдання: Проаналізуйте одну з ключових тенденцій розвитку сучасних міжнародних відносин (за вибором) та підготуйте аналітичний огляд на основі реальних прикладів. Вимоги до виконання:

- охарактеризуйте обрану тенденцію, спираючись на теоретичні підходи;
- наведіть конкретні приклади з міжнародної практики останніх 5 років;
- оцініть вплив цієї тенденції на міжнародну політику та безпеку;
- запропонуйте можливі сценарії її розвитку у найближчому майбутньому;

Зробіть презентацію (10-15 слайдів) на одну з наведених тем (на вибір) та підготуйте доповідь (5-7 хвилин).

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Поточний контроль самостійної роботи здобувачів проводиться у формі опрацювання навчальної літератури за темою, підготовка доповідей по питанням для самостійного вивчення.

Тема 1. Глобалізація: вплив на світову політику

Семінарське заняття 1.

Підготовка до семінарського заняття 1.

Питання для самостійного вивчення.

1. Глобальні інститути: ООН, СОТ, МВФ.
2. Антиглобалістські рухи та їхній вплив.
3. Глобалізація та національна ідентичність.
4. Наслідки глобалізації для розвинених та країн, що розвиваються.
5. Перспективи глобалізації в контексті нових викликів.

Тема 2. Міжнародна безпека в XXI столітті

Семінарське заняття 2.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Сучасний тероризм: причини і форми.
2. Протистояння гібридним загрозам.
3. Проблема розповсюдження ядерної зброї.
4. Енергетична безпека.
5. Безпека в умовах зміни клімату.

Тема 3. Міжнародні організації та їхня роль у сучасній політиці

Семінарське заняття 3.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Головні міжнародні організації та їхні функції
2. Регіональні міжнародні організації: Африка, Азія, Латинська Америка.
3. Міжнародні організації в сфері безпеки: ОДКБ, ШОС.
4. Неурядові міжнародні організації: Greenpeace, Amnesty International.
5. Майбутнє міжнародних організацій в умовах глобальних викликів.

Тема 4. Політика великих держав у світовому просторі

Семінарське заняття 4.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Бразилія: регіональне лідерство та глобальні амбіції.
2. Туреччина: регіональна політика та глобальні інтриги.
3. Японія та її роль в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.
4. Австралія та її місце у глобальній політиці.
5. Франція, Німеччина та їх місце у глобальній політиці.

Тема 5. Регіональні конфлікти: причини та наслідки
Семінарське заняття 5.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Війна в Сирії та її міжнародні виміри.
2. Конфлікти в Африці: етнічні, релігійні та економічні чинники.
3. Спірні території в Азії: Кашмір, Південнокитайське море.
4. Роль міжнародних посередників у врегулюванні конфліктів.
5. Конфлікт у Нагорному Карабаху (Вірменія – Азербайджан).

Тема 6. Інформаційні війни та маніпуляції у сучасній політиці
Семінарське заняття 6.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Пропаганда та її сучасні форми.
2. Використання психологічних операцій у політичних кампаніях.
3. Цензура і свобода слова в умовах інформаційної війни.
4. Протидія інформаційним війнам та маніпуляціям
5. Роль міжнародних суб'єктів у протидії інформаційним загрозам.

Тема 7. Глобальні економічні тенденції та політичні наслідки
Семінарське заняття 7.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Інвестиції та політичні ризики.
2. Зміни в міжнародній енергетиці та їхні політичні наслідки.
3. Технологічні зміни і політика: штучний інтелект та автоматизація.
4. Криптовалюти і міжнародна економіка.
5. Роль міжнародних торговельних угод у формуванні світової політики.

Тема 8. Кліматична політика і її вплив на міжнародні відносини
Семінарське заняття 8.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Екологічна дипломатія як новий вимір міжнародних відносин.
2. Проблема кліматичних біженців.
3. Вуглецеві квоти та їх політичні наслідки.
4. Протистояння інтересів країн-лідерів з видобутку нафти.
5. Екологічна активність громадян та міжнародні політичні рішення.

Тема 9. Глобальні права людини і демократичні тенденції
Семінарське заняття 9.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Демократичні реформи в умовах авторитарних режимів.
2. Свобода слова та права журналістів.
3. Роль правозахисних організацій в міжнародних процесах.
4. Проблема біженців та захист прав людини.

Тема 10. Нові центри сили в міжнародних відносинах
Семінарське заняття 10.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Вплив країн Перської затоки на глобальну політику.
2. Південна Корея та її інноваційний потенціал.
3. Африка: нові економічні можливості та політичні виклики.
4. Латинська Америка: політичні зміни та нові лідери.
5. Індонезія як новий регіональний гравець.

Тема 11. Міграційні процеси та їх вплив на світову політику
Семінарське заняття 11.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Причини міграційних потоків.
2. Проблеми інтеграції мігрантів.
3. Біженці та політика міжнародного захисту.
4. Економічні наслідки міграції.
5. Політика щодо нелегальної міграції: виклики та рішення.

Тема 12. Сучасні міжнародні відносини: тенденції та перспективи
Семінарське заняття 12.

Питання для обговорення (теми доповідей):

1. Основні тенденції розвитку міжнародних відносин.
2. Інновації та технологічний розвиток у міжнародних відносинах.
3. Схід і Захід: протистояння чи співпраця?
4. Перспективи міжнародного співробітництва в умовах мультиполярності.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання												Разом	Залік	Сума
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	Т. 9	Т. 10	Т. 11	Т. 12	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Набрана кількість рейтингових балів здобувачем є основою для оцінки.

За результатами поточного та підсумкового контролю здобувач може набрати від 0 до 100 балів включно.

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів за 5 бальною шкалою

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Доповідь повністю відповідає темі, містить глибокий аналіз, вичерпні факти, аргументовані висновки. Матеріал структурований та добре організований. Студент впевнено володіє матеріалом, демонструє розуміння та здатність відповідати на запитання без додаткових підказок.
4	Доповідь відповідає темі, але аналіз не є глибоким, деякі факти чи висновки можуть бути недостатньо обґрунтованими. Загалом матеріал добре структурований. Студент в цілому володіє матеріалом, але деякі аспекти потребують додаткових роз'яснень або підказок.
3	Доповідь частково відповідає темі, поверхневий аналіз, неповні або нечіткі висновки. Відсутність чіткості у структурі. Студент частково володіє матеріалом, має труднощі з відповідями на запитання або потребує значної допомоги для пояснення.
2	Доповідь не відповідає темі або наявні серйозні недоліки у змісті та структурі. Факти представлені, але без чіткого аналізу. Студент слабо володіє матеріалом, має значні труднощі з відповідями на запитання і потребує суттєвої підтримки.
1	Доповідь не відповідає темі, факти або висновки відсутні, структура доповіді неорганізована або хаотична. Студент не володіє матеріалом, не може відповідати на запитання і не демонструє розуміння теми.

0	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.
---	--

7. ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Наприкінці семестру для самооцінки рівня вивчення навчального матеріалу дисципліни студентам рекомендується самостійно пройти тестування за підсумковим тестом з дисципліни, який наведено далі.

Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю містить 20 тестових запитань. На кожне тестове запитання пропонується 4 варіанти відповідей, позначених латинськими літерами А, В, С, D, тільки одна з яких є вірною.

Приклад:

1. Який із процесів є результатом глобалізації?

- A. Децентралізація політичної влади
- B. Посилення націоналізму
- C. Інтеграція економік і культур
- D. Зростання закритості держав

Вірна відповідь: С

Максимальна кількість балів, які можна отримати за підсумковим тестом з дисципліни для самоконтролю, дорівнює 40 балам (тобто за кожну вірну відповідь нараховується 2 бали).

Рекомендований час для тестування – 40 хвилин.

Критеріями оцінювання за підсумковим тестом з дисципліни для самоконтролю є наступне: загальна кількість балів, отримана студентом, переводиться у дворівневу шкалу оцінювання наступним чином:

- 50-100 балів – зараховано;
- 1-49 балів – не зараховано.

Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю

1. Який із наведених факторів найбільше сприяв процесу глобалізації?

- A. Зростання ролі національних держав
- B. Розвиток інформаційних технологій
- C. Відмова від міжнародних торговельних угод
- D. Повернення до протекціоністських економічних моделей

2. Яка міжнародна організація найбільше впливає на економічну глобалізацію?

- A. НАТО
- B. ОПЕК
- C. СОТ

D. ОБСЄ

- 3. Який концепт безпеки набув найбільшого значення у XXI столітті?**
- A. Ядерний паритет
 - B. Колективна безпека
 - C. Глобальне протистояння блоків
 - D. Автаркія
- 4. Що з наведеного є ключовою загрозою міжнародній безпеці в XXI столітті?**
- A. Дефіцит природних ресурсів
 - B. Глобальне потепління
 - C. Кіберзлочинність
 - D. Ідеологічне протистояння між капіталізмом і комунізмом
- 5. Яка з організацій є основним гарантом колективної безпеки в Європі?**
- A. ООН
 - B. ЄС
 - C. НАТО
 - D. МВФ
- 6. Основним завданням Міжнародного валютного фонду є:**
- A. Надання військової допомоги країнам, що розвиваються
 - B. Регулювання міжнародної торгівлі
 - C. Забезпечення фінансової стабільності та кредитування держав
 - D. Захист прав людини
- 7. Яка країна традиційно використовує стратегію «м'якої сили» у своїй зовнішній політиці?**
- A. США
 - B. КНР
 - C. Франція
 - D. Німеччина
- 8. Яке твердження найбільш точно описує політику КНР в сучасному світі?**
- A. Орієнтація виключно на внутрішній розвиток
 - B. Використання військової сили для розширення впливу

- C. Активне економічне проникнення та інфраструктурні проєкти
- D. Підтримка політики ізоляціонізму

9. Яка основна причина більшості сучасних регіональних конфліктів?

- A. Військове суперництво між державами
- B. Релігійні та етнічні протиріччя
- C. Поширення демократичних цінностей
- D. Відсутність дипломатичних відносин

10. Який фактор сприяє мирному врегулюванню регіональних конфліктів?

- A. Санкції без дипломатичних переговорів
- B. Втручання міжнародних організацій та миротворчі місії
- C. Підтримка конфлікту з боку великих держав
- D. Використання лише військової сили

11. Який регіон є найбільш конфліктним у XXI столітті?

- A. Північна Америка
- B. Скандинавія
- C. Близький Схід
- D. Австралія

12. Що є основним інструментом інформаційної війни?

- A. Традиційна дипломатія
- B. Соціальні мережі та ЗМІ
- C. Виключно державні канали зв'язку
- D. Прямі військові дії

13. Яке з наведених тверджень є прикладом дезінформації?

- A. Поширення перевірених фактів
- B. Використання відкритих джерел інформації
- C. Поширення спотвореної або фейкової інформації
- D. Відмова від використання інтернету

14. Який економічний тренд є характерним для сучасної глобальної економіки?

- A. Деглобалізація
- B. Прискорення міжнародної економічної інтеграції
- C. Відмова від міжнародної торгівлі

D. Самоізоляція країн

15. Яка економічна стратегія спрямована на обмеження імпорту?

- A. Лібералізація
- B. Протекціонізм
- C. Глобалізація
- D. Доларизація

16. Яка угода спрямована на зниження викидів парникових газів?

- A. Вашингтонський договір
- B. Паризька угода
- C. Варшавський пакт
- D. Лісабонський договір

17. Який документ є основним у сфері міжнародного захисту прав людини?

- A. Хартія ООН
- B. Загальна декларація прав людини
- C. Маастрихтський договір
- D. Бреттон-Вудська угода

18. Яка країна входить до групи BRICS?

- A. Японія
- B. Індія
- C. Канада
- D. Португалія

19. Який фактор є основною причиною масової міграції в XXI столітті?

- A. Соціальні мережі
- B. Політичні конфлікти та економічна нерівність
- C. Туризм
- D. Спорт

20. Який фактор найбільше впливає на зміну світового порядку?

- A. Розвиток технологій
- B. Скорочення чисельності населення
- C. Посилення впливу монархій
- D. Відсутність політичних союзів

8.АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Воррен А. Коен. Така ж держава, як усі інші. Стисла історія міжнародних відносин США. К.: Ніка-Центр, 2023. 296 с.
2. Дронов В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика: навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2022. 132 с.
3. Європейський Союз в міжнародних відносинах/ В.В. Копійка, М. А. Миронова, С.О. Маковський та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
4. Єремєєва І. А. Теорії цивілізацій та міжнародні конфлікти: підруч. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 144 с.
5. Єремєєва І.А. Теорія міжнародних відносин: підручник. Дніпро: ДДУВС, 2023. 140 с.
6. Інформаційні війни: підручник/ І.В. Гамова. Київ: Держ. Торг.-екон. ун-т, 2022. 184 с.
7. Кіссінджер Г. Лідерство. Шість стратегів світової політики. Київ: Наш Формат, 2025. 495 с.
8. Коваль І. М. Світова політика та міжнародні відносини ХХ–ХХІ століть: навчально-методичний посібник / І. М. Коваль, Ю. І. Майстренко; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : Астропринт, 2021. 120 с.
9. Кривдіна І.Б., Оборський Г.О., Чістякова І.М. Міжнародні відносини. Київ: Каравела, 2023. 178 с.
10. Курко М.Н., Литвиненко В.І., Лісовський П.М. Світова політика: свідомість, спекуляція та антикорупція : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 178 с.
11. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. 176 с.
12. Міжнародні відносини та світова політика: нові тренди переосмислення минулого: Збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗНУ, 2024. 232 с.
13. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Частина 1: Навчальний посібник / Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Корольчук Л.В., Кравчук П.Я., Урбан О.А., Полянська Т.О. Луцьк: «Волиньполіграф», 2022. 324 с.
14. Іващук І. О., Стахова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси: навчальний посібник. Тернопіль: ЗУНУ. 2022. 204 с.
15. Сміт К.Б., Грінблатт А. Сполучені Штати Америки. Урядування у штатах і місцевих громадах. Київ, 2025. 800 с.
16. Теорія міжнародних відносин: підручник / за ред. М. П. Требіна;

Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2022. 472 с.

17. Худолій А. О. Інформаційна війна 2014-2022 рр.: монографія. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2022. 208 с.

18. Bukovansky M., Keene E., Smit C.R., Spanu M. The Oxford Handbook of History and International Relations. London, 2023. 768 p.

19. Frieden J.A., Lake D.A., Schultz K.A. World Politics. Interests, Interactions, Institutions. California: W.W. Norton & Company, 2021. 752 p.

20. Baylis J., Smith S., Owens P. The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relations. London: Oxford, 2023. 648 p.

Корисні посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Науковий журнал «Acta de Historia&Politica: Saeculum XXI». URL: <https://ahpsxxi.org/index.php/journal/issue/archive>

2. Науковий журнал «Актуальні проблеми міжнародних відносин». URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/issue/view/244>

3. Науковий журнал «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/index>

4. Науковий журнал «Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти». URL: <http://international-relations.knukim.edu.ua/>

5. Науковий журнал «Міжнародні та політичні дослідження». URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/issue/archive>

6. Науковий журнал «Національна безпека і оборона». URL: <https://razumkov.org.ua/vydannia/zhurnal-natsionalna-bezpeka-i-oborona>

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Пересипкіна Ірина Валентинівна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Методичні рекомендації

до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 23.04.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 0,86. Обсяг 0,297 Мб. Зам. № 169/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна